

УДК 371.67/.69:371.241.114

ПІДГОТОВКА НАВЧАЛЬНИХ ВИДАНЬ У НТУУ «КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

© І. О. Мікульонок, д.т.н., професор, НТУУ «КПІ», Київ, Україна

Повышенное внимание, которое уделяется качеству учебной литературы, нуждается в поэтапном контроле во время подготовки учебных работ. Основные методы, используемые в НТУУ «КПИ» для контроля качества учебной и учебно-методической литературы, а также некоторые итоги работы экспертного совета по учебным изданиям приведены в данной работе.

The enhanced attention which is shown to quality of the educational literature requires the stage-by-stage control over preparation of studies. The basic methods which are used in NTUU «KPI» for quality assurance of the educational and methodical literature, and also some results of work of advisory council under educational editions are resulted in the article.

Постановка проблеми

Підвищені вимоги, що висуваються до якості навчальної й навчально-методичної літератури, потребують її серйозної додрукарської підготовки, зокрема рецензування та експертизи навчально-методичних видань, їх технічного й літературного редагування [1—3]. Тому у великих вищих навчальних закладах, до яких у першу чергу належить Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (НТУУ «КПІ»), виникає потреба в пошуку нових підходів до організації підготовки навчальних видань.

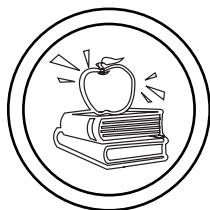
Аналіз попередніх досліджень

У НТУУ «КПІ» основну функцію в питанні підготовки навчальних видань виконує експертна рада з навчальних видань (ЕРНВ). До складу ЕРНВ

входять висококваліфіковані представники усіх інститутів і факультетів університету, що дає змогу охопити всі напрями й спеціальності, за якими здійснюється підготовка фахівців. Експерти здійснюють експертизу навчальної літератури, поданої науково-педагогічними працівниками і представленими підрозділами університету для надання як грифа університету, так і грифа Міністерства освіти і науки України. Засідання ради, на яких експерти доповідають свої висновки, проводяться зазвичай один раз на місяць, після чого результати роботи ЕРНВ затверджуються методичною радою університету [4].

Мета роботи

Метою цієї статті є аналіз роботи експертної ради з навчальних видань університету за чотири роки її існування.

КНИГОЗНАВСТВО

Результати проведених досліджень

Практика підготовки навчальної і навчально-методичної літератури свідчить про доцільність і необхідність такої структури в навчальному напрямі університету, тому що зазвичай більше половини навчальних праць повертається на доопрацювання, а 2-3 роботи щомісяця — на повторну експертизу. Це зрозумілий процес, тому що значна кількість робіт подається молодими викладачами і тому рекомендації досвідчених та авторитетних фахівців для авторів не є зайвими.

Навчальні праці виконуються у трьох видах:

— навчальні видання, призначені до друку;

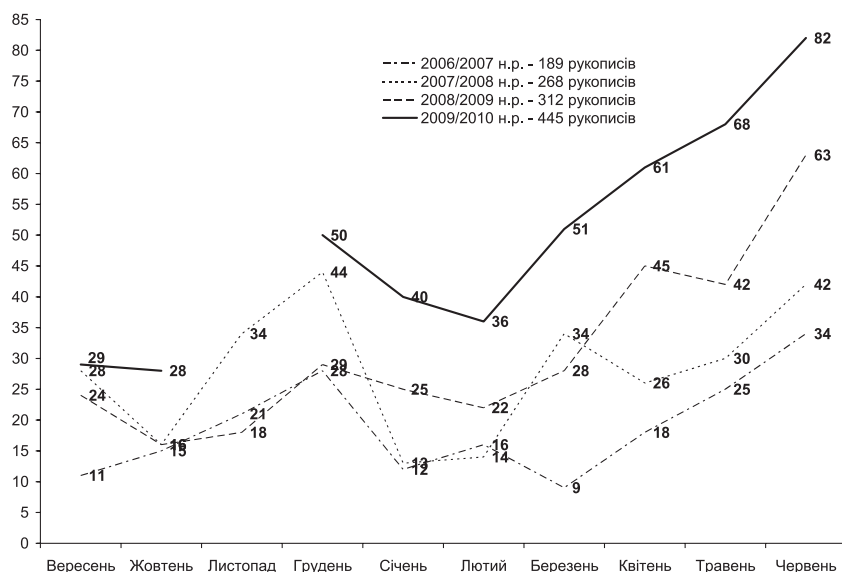
— електронні видання, що подаються до електронного каталогу бібліотеки, доступ до яких здійснюється з мережі

університету. Цей спосіб отримання студентами та викладачами потрібної інформації стає все більш затребуваним, що пояснюється як обмеженням фінансуванням друкованої навчальної літератури, так і можливістю роботи з електронними виданнями в усіх підрозділах університету, в тому числі і в гуртожитках студентського містечка;

— інформаційні ресурси системи дистанційного навчання, що дає змогу отримувати потрібну інформацію слухачами Інституту післядипломної освіти, що входить до складу університету.

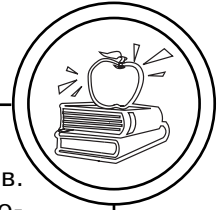
Треба відмітити такі основні особливості підготовлених до експертизи матеріалів:

— постійне зростання кількості робіт щороку (рис., табл.). Так у 2009/2010 навчальному році було проведено експертизу 445 рукописів, з яких 104 — під-

Динаміка надходження рукописів до ЕРНВ

КНИГОЗНАВСТВО

ручники, навчальні та навчально-методичні посібники (у попередньому 2008/2009 навчальному році — 312 рукописів, з яких 55 — підручники, навчальні та навчально-методичні посібники);

— у 2009/2010 навчальному році вперше кількість електронних видань перевищила кількість друкованих, що можна пояснити їх певними перевагами, а саме оперативністю, більшою наочністю, зручністю пошукового апарату, меншою вартістю, більш зручним доступом для споживача;

— кількість робіт, що подаються на розгляд щомісяця, но-

суть непостійний характер (див. рис.). Але закономірністю є зростання кількості робіт наприкінці календарного та навчального років. На гриф МОН України подається в середньому по три роботи щомісяця.

Із 445 навчальних матеріалів на гриф Міністерства освіти і науки було подано 60 (13,5 %) праць, а решта 385 (86,5 %) — на гриф університету.

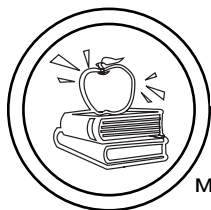
Можна відмітити характерні недоліки робіт:

— якість рукописів часто низька, тому багато з них потребує доопрацювання;

— основна кількість робіт — це методичні вказівки та реко-

Розподіл рукописів НТУУ «КПІ» за видами видань
у 2009/2010 навчальному році

Вид видання	Кількість
Дистанційний курс	14
Збірник задач	5
Конспект лекцій	11
Курс лекцій	7
Методичні рекомендації (методичні вказівки)	268
Навчальна програма	3
Навчальний наочний посібник	3
Навчальний посібник	85
Навчально-методичний посібник	2
Підручник	16
Посібник	7
Практикум	12
Практичний посібник	
Словник	5
Текст лекцій	5
Термінологічний словник	1
Тлумачний словник	1
Разом	445

КНИГОЗНАВСТВО

мендації до виконання лабораторних робіт, комп'ютерного практикуму, курсових і дипломних робіт, самостійної роботи студентів, проведення практик тощо. При цьому зміст вказівок і рекомендацій часто не відповідає робочій навчальній програмі дисципліни, назві роботи, її обсяг в програмі та рукописі відрізняються;

— методичні вказівки для студентів-заочників іноді не враховують специфіку цієї форми навчання і є механічним копіюванням навчально-методичної літератури для студентів денної форми навчання;

— матеріали з дисципліни в ряді випадків штучно розбиваються на частини, розділи, спеціалізації тощо;

— рецензії, що надаються на рукописи, іноді не відображають всі потрібні питання, містять помилки. Якість рецензій особливо важлива, якщо робота подається на гриф МОН України, тому що за наказом Міністра усі без виключення рукописи направляються на «закрите» рецензування до фахівців з інших вищих навчальних закладів.

З огляду на чотирирічний досвід роботи ЕРНВ і з метою допомоги авторам (укладачам) в університеті було розроблене «Положення про підготовку навчальних видань та електронних засобів навчального призначення», метою якого є зорієнтувати авторів (укладачів) на основні вимоги до навчально-методичних матеріалів, довести інформацію про вимоги до документів для надання відповідного грифа.

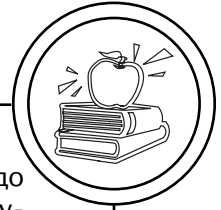
В університеті відпрацьована чітка послідовність проходження навчальних видань. На початку робота розглядається на засіданні кафедри, далі — на навчально-методичній раді інституту або факультету. Наступний етап — розгляд рукопису на засіданні ЕРНВ, рекомендації якої затверджуються Методичною радою університету.

Рукопис, який отримав гриф «Рекомендовано Методичною радою НТУУ «КПІ» подається до видавничо-поліграфічного комплексу «Політехніка», який було створено з метою забезпечення навчального процесу НТУУ «КПІ» якісною навчальною та методичною літературою, має повний завершений виробничий цикл — додрукарський, друкарський та післядрукарський. «Політехніка» з високою якістю виконує повний курс додрукарської підготовки: редагування, верстку, коректуру, звірку, правку, сканування та оброблення зображень і формул відповідно до вимог стандартів, узгодження з автором усіх виправлень, присвоєння ISBN, підготовку титульних аркушів відповідно до чинних стандартів.

Висновки

1. Залежність кількості навчальних і навчально-методичних видань, які підготовлюються науково-педагогічними працівниками університету, у часі має два піки: наприкінці календарного і навчального років. Це потрібно враховувати з точки зору завантаження редакторів, оскільки зазвичай саме робота редакторів (особливо в разі невисокої якості підготовлених

КНИГОЗНАВСТВО

матеріалів) є основним фактором у збільшенні терміну виходу у світ певного видання.

2. Останнім часом спостерігається тенденція до зростання частки електронних видань, що можна пояснити меншою, порівняно з друкованими виданнями, вартістю, більшою наочністю і зручністю під час пошуку потрібної інформації та деякими іншими чинниками.

3. Наявність особливостей електронних навчальних видань потребує і нових підходів до їх додрукарської підготовки, особливо редагування.

4. Основні недоліки, притаманні більшості підготовлених

видань: формальний підхід до підготовки супровідної документації і низький рівень знання державної мови авторами та укладачами.

5. Як позитивний результат організації в університеті вищезазначеної системи експертизи навчальної літератури можна навести той факт, що протягом останніх років, коли вимоги до навчальної літератури з боку Міністерства освіти і науки України істотно вирости, до рукописів, що надаються університетом на присвоєння грифа МОН України, претензій майже немає.

1. Зимина О. В. Печатные и электронные издания в современном высшем образовании: теория, методика, практика / О. В. Зимина. — М. : Изд-во МЭИ, 2003. — 336 с. 2. Тюрина Л. Г. Методология проектирования учебной книги для профессионального образования: когнитивный, информационный и системный подходы: монография / Л. Г. Тюрина. — М. : Московский гос. ун-т печати, 2007. — 200 с. 3. Ильина Л. Г. Концепции подготовки электронных учебных изданий / Л. Г. Ильина // Технология і техніка друкарства. — 2008. — № 2. — С. 126—130. 4. Мікульонок І. О. Досвід підготовки навчальної літератури в НТУУ «КПІ» / І. О. Мікульонок // Всеукр. наук.-практ. конф. «Проблеми забезпечення якості вищої освіти України в умовах інтеграції до Болонського процесу», (16—18 груд. 2009): тези доп. — К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2009. — С. 113—115.

Рецензент — П. О. Киричок,
д.т.н., професор, НТУУ «КПІ»

Надійшла до редакції 07.07.2010